

ВПЛИВ ПОРОДНОЇ НАЛЕЖНОСТІ, СТАТІ ТА ПОКАЗНИКІВ ЕКСТЕР'ЄРУ СОБАК НА ЇХНІ РОБОЧІ ЯКОСТІ З КІНОЛОГІЧНОГО ФРИСТАЙЛУ

Була Людмила Валер'янівна

кандидат сільськогосподарських наук
Сумський національний аграрний університет
ORCID: 0000-0002-4698-9307
E-mail: bula.snau@gmail.com

Свисенко Софія Валеріївна

аспірант спеціальності 204-ТВППТ
Сумський національний аграрний університет
ORCID: 0000-0001-8761-7676
E-mail: ursula1708@ukr.net

Павленко Юлія Миколаївна

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Сумський національний аграрний університет
ORCID: 0000-0002-4128-122X
E-mail: jasjulia@ukr.net

Джура Оксана Леонідівна

асистент
Одеський державний аграрний університет
ORCID: 0000-0002-8280-797X
E-mail: vizhik71@gmail.com

Бартєнєва Людмила Сергіївна

Територіально відокремлене відділення
«Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби»
ORCID: 0000-0003-2579-9384
E-mail: jasjulia@ukr.net

При проведенні досліджень вивчались матеріали звітів змагань з кінологічного фрістайлу ВГО «Кінологічна Спілка України» за 2017-2021 рр. та результати опитування господарів собак з інших країн, національні кінологічні організації яких входять до складу FCI (Латвія, Литва, Білорусь, Росія), та які погодилися зробити проміри своїх собак та оприлюднити результати своєї пари на змаганнях різного рівня. Дослідженнями встановлено, що найкращі результати на змаганнях демонструють собаки породної групи вівчарки ($26,98 \pm 0,22$ бали) при статистично вірогідній різниці $P \geq 0,999$ порівняно до інших досліджених породних груп. Враховуючи працездатність собак залежно від розміру породи, до якої вони належать, ми можемо відзначити, що найбільший бал за загальну уяву композиції отримали собаки великих порід $8,64 \pm 0,27$ бали, а ось за рівень складності та інтерпретацію лідерами стали тварини середнього розміру з результатом $7,01 \pm 0,63$ та $8,63 \pm 0,08$ бали відповідно. За підсумком всього випробування з кінологічного фрістайлу, найвищий бал у собак великих порід. Проте різниця між балами собак різних розмірів була невеликою та статистично невірогідною. Аналіз статевого диморфізму працездатності собак з цієї дисципліни показав, що середня оцінка псів за всіма показниками трохи вища в порівнянні з оцінкою сук, але різниця була також незначною і статистично недостовірною. Тому, підсумовуючи вищевказане робимо висновок, що стать та розмір собаки не впливають на робочі якості з кінологічного фрістайлу. При розрахунку взаємозв'язку індексів тілобудови з окремими показниками робочих якостей собак спостерігається тенденція, що собаки більш високоногі ($r = 0,40 \pm 0,23$) та міцного або сухого типу конституції в рингу виглядають більш ефектно і граціозно, що впливає на суб'єктивну оцінку суддів при оцінці загальної уяви та інтерпретації виступу спортивної пари. Проте коефіцієнти кореляції були статистично не вірогідними ($P < 0,95$). Результати проведених досліджень вказують на те, що екстер'єр собаки значно не впливає на його робочі якості у кінологічному фрістайлі і ми можемо припустити, що основним фактором впливу є кваліфікація роботи інструктора з дресування та хендлера собаки.

Ключові слова: кінологія, кінологічний фрістайл, робочі якості, екстер'єр, порода, стать, індекс, кореляція.

DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.lvst.2021.4.35>

Кінологічний фрістайл як вид спорту почав формуватися наприкінці 80-х років минулого сторіччя за кордоном. В цей час на Заході з'явилася практика дресировки з використанням позитивного підкріплення (клікер-метод). Іноді в

клубах показові виступи зі слухняності (від англійського obedience - слухняність) проходили під музику, що й підштовхнуло перших ентузіастів до спроби поєднати виконання собакою команд з танцем [2, 7, 12, 13].

Новий вид спорту зацікавив кінологів з Канади, та, рік поспіль, на виставці Pacific Canine Showcase у Ванкувері свій перший показовий танець продемонструвала Тіна Мартін, яка з часом стала першим президентом Федерації музикального кінологічного спорту (1993 рік). У наступному році ця організація розробила правила фрістайлу, а перші національні змагання проведено в 1994 році вже на їхній основі [19].

Фрістайлом може займатися кожен. Нема зазначених градацій порід на ті, яким підкорюється мистецтво танцю, і ті, кому цікаві рухи під музику в парі з господарем. Однаково вдало виступить і голден ретривер, і йоркширський тер'єр при належній підготовці та правильній мотивації з боку господаря. Підготовка одного номера може зайняти 2-4 місяці, а то й більше, але емоції, одержувані собакою і його власником під час їх виступів з лишком окупають ті фізичні затрати, які завжди супроводжують мистецтву танцю [1,4,5,9].

Змагання поділяються на офіційні та неофіційні. На офіційних змаганнях учасник повинен показати свій найкращий результат, а найкращі учасники відбираються для участі в чемпіонатах Європи та світу [3,6].

На початку розвитку кінологічного фрістайлу в Україні стояло Київське міське відділення Української федерації спорту з собаками (зараз – Київська філія Всеукраїнської федерації кінологічного спорту). Зараз фрістайл активно розвивається в Кінологічній Спілці України. Але на даний момент основною проблемою є недолік добре підготовлених фахівців. Багато кінологів навіть не знають про існування такого виду кінологічного спорту, про особливості його розвитку та специфіку дресирування собак [11, 17].

Наразі немає єдиної загальноприйнятої системи підготовки собак до змагань з кінологічного фрістайлу. При цьому ні в періодичній літературі, ні в спеціальних навчальних посібниках взагалі не підіймається питання підготовки фахівців і собак до цього виду кінологічного спорту. Також немає інформації про особливості відбору собак до дресирування за програмою фрістайлу. Тому метою нашого дослідження є вивчення впливу породних особливостей та статевого диморфізму на якість підготовки собак за вказаною дисципліною, а також аналіз взаємозв'язку показників екстер'єру з показниками робочих якостей собак на змаганнях з кінологічного фрістайлу [20].

Матеріали та методи досліджень. Дослідження проводилось за результатами національних змагань з кінологічного фрістайлу у період 2017-2021 рр. та на поголів'ї собак з інших країн, зареєстрованих в FCI (Латвія, Литва,

Білорусь, Росія), господарі яких погодились прийняти участь в опитуванні, зробити проміри своїх собак та оприлюднити результати своєї пари на змаганнях різного рівня.

Собаки змагаються у трьох класах за рівнем складності: Дебют, Прогрес, Майстер; в різних дисциплінах: Фрістайл та Рух поруч під музику (НТМ). Оцінка собак відбувається згідно з Положенням про проведення змагань з кінологічного фрістайлу (танці з собаками) в системі Всеукраїнської громадської організації «Кінологічна Спілка України» та Міжнародної кінологічної федерації за такими критеріями: загальне враження, рівень складності та техніка виконання, музика та інтерпретація. Кожен з цих критеріїв оцінюється максимум у 10 балів. Також існує система штрафних балів: за неправильне використання реквізиту або костюма, механічне управління собакою, гавкіт / скигнення, стан собаки, порушення регламенту та грубі, гучні голосові команди, різкі жести [11].

Екстер'єр собак оцінювався за результатами основних лінійних промірів тіла, а саме: висоти в холці, косої довжини тулуба, обхвату грудей, обхвату п'ясті, довжина передньої ноги в лікті в точках, які описані в практичних вказівках по зоотехнії. Оскільки аналіз абсолютних показників окремих промірів не достатньо об'єктивно відображає розвиток тварини і тип тілобудови, були проведені розрахунки індексів будови тіла: індексу формату, обхвату грудей, збитості (компактності), масивності, костистості, високоногості [15,16,18].

Біометрична обробка отриманих даних виконана методом варіаційної статистики за методиками О.К. Меркур'євої [8]. Взаємозв'язок між показниками екстер'єру і робочих якостей собак визначався через коефіцієнт кореляції (r).

Величина критерію вірогідності встановлювалася при рівнях: $P \geq 0,95$ - 95,0%, $P \geq 0,99$ - 99,0%, $P \geq 0,999$ - 99,9% за допомогою критеріїв Ст'юдента та Фішера [10].

Математична обробка статистичного матеріалу проводилась з використанням програмного забезпечення фірми "Microsoft" (операційна система "Windows 10", електронні таблиці "Excel") [14].

Результати досліджень. За результатами кваліфікаційних змагань з фрістайлу упродовж 2017-2021 рр. було проаналізовано 156 протоколів. Дані випробування включали дві дисципліни: кінологічний фрістайл та НТМ – 123 та 33 пари відповідно. Якщо враховувати класи за рівнем складності, то у дебюті прийняло участь 46 кінологічних пар, у класі прогрес – 25 та майстрів – 85 (табл. 1).

Таблиця 1

Загальна оцінка собак за робочими якістьми на кваліфікаційних змаганнях з кінологічного фрістайлу, бал

Змагання	Кваліфікаційні класи								
	Дебют			Прогрес			Майстер		
	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%	n	M±m	Cv,%
Кінологічний фрістайл	31	22,61±0,44	10,95	16	24,58±0,51	6,61	76	26,91±0,23	7,57
НТМ	15	22,71±0,73	12,47	9	24,58±0,51	6,24	9	27,68±0,56	6,05

Виходячи з даних таблиці видно, що середні бали загальної оцінки робочих якостей собак за різними кваліфікаційними класами з фрістайлу є задовільними та статистично вірогідними ($P \geq 0,999$), що вказує на підтверджену здатність тварин формувати навички за програмою кінологічного фрістайлу та НТМ.

При виборі майбутнього спортивного собаки, в першу чергу, визначаються з породою та статтю тварини. На гістограмі ми бачимо, що більшість спортсменів (70%) віддають перевагу псам (рис.1). Скоріш за все, це пов'язане з регулярними фізіологічними змінами в організмі сук, що впливає на їх працездатність.

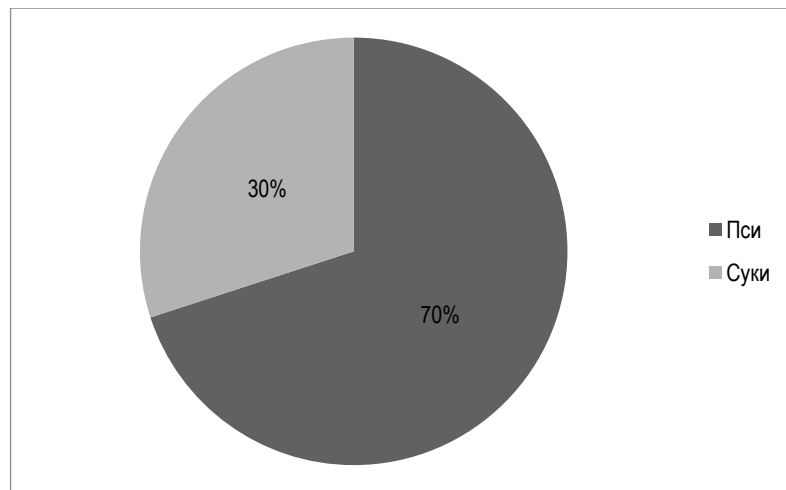

Рис.1. Структурний аналіз за статевим диморфізмом поголів'я собак, які брали участь у змаганнях з фрістайлу, %

На національних змаганнях 2021 року у кваліфікаційних класах брали участь 20 собак. З них 14 – псів і 6-ть сук. При вивченні здатності тварин різної статі до дресування

з кінологічного фрістайлу ми одержали результати, які наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Статевий диморфізм працездатності собак з кінологічного фрістайлу, бал

Показники	Пси		Суки		td	P
	n	M ±m	n	M ±m		
Загальна уява	14	8,49±0,15	6	8,28±0,30	0,62	<0,95
Рівень складності	14	6,93±0,26	6	6,40±0,27	1,41	<0,95
Інтерпретація	14	8,60±0,13	6	8,31±0,19	1,25	<0,95
Загальна оцінка	14	23,76±0,59	6	22,53±0,48	1,61	<0,95

Аналіз статевого диморфізму працездатності собак цієї дисципліни показав, що середня оцінка псів за всіма показниками трохи вища в порівнянні з оцінкою сук, але різниця була незначною і статистично невірною. Тому можна зробити висновок, що статевий диморфізм не впливає на працездатність собак з кінологічного фрістайлу.

Провівши дослідження породної належності собак виявлено, що спортсмени надають перевагу породній групі вівчарки – 55%, а саме – бордер колі (рис.2). Проте слід зазначити, що в Україні у кваліфікаційних класах виступає тільки один бордер колі. Можливо тому, що цей спорт в нашій країні все ще знаходиться на початковому рівні.

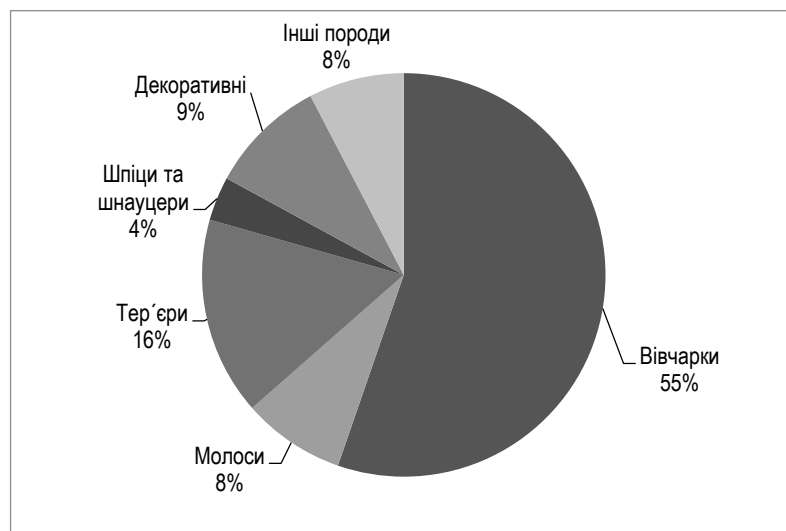

Рис.2. Структурний аналіз за морфологічним типом породи поголів'я собак, які брали участь у змаганнях з фрістайлу, %

Якщо брати до уваги розміри тварин, то великих собак для занять танцями вибрали 72% респондентів (рис. 3). Такий вибір можна пояснити тим, що великі собаки виглядають більш ефектно в ринзі, наближаючись за розміром до людини, крупні собаки створюють з хендлером справжню

пару. Крім того, всередині порід існує висока успадкованість поведінкових ознак. Тому вибір тієї або іншої породи має велике значення для досягнення успіхів в будь-якому кінологічному спорті.

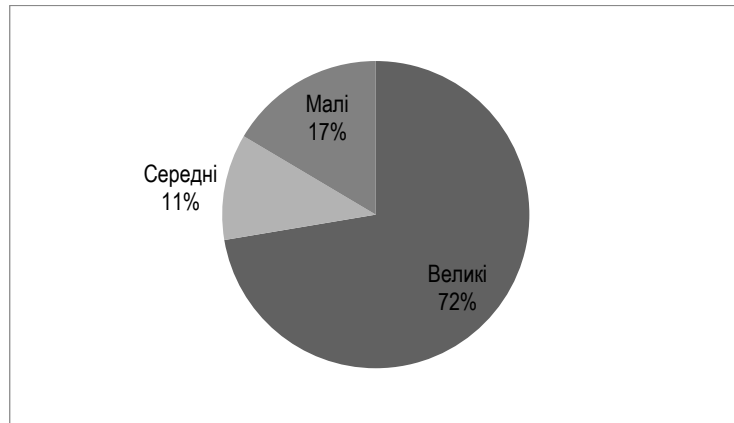

Рис.3. Структурний аналіз за розміром поголів'я собак, які брали участь у змаганнях з фрістайлу, %

Середньоарифметична бальна оцінка собак за результатами змагань з фрістайлу, які згруповані за морфологічним типом породи а також її розміром, наведені в таблицях 3 та 4.

Отримані середні бали ступеня дресування собак різних породних груп задовільні і статистично вірогідні ($P \geq 0,999$), що показує здатність тварин спостережуваних порід успішно дресуватися по дисципліні "Кінологічний фрістайл" (табл.3).

Таблиця 3

Вплив породної належності собак на показники робочих якостей за результатами змагань з фрістайлу, бал

Породна група	n	M±m, м/с	Cv, %
Вівчарки	94	26,98±0,22	7,96
Молоси	14	22,10±0,82	13,90
Тер'єри	27	23,58±0,28	6,55
Шпіці та шнауцери	6	23,06±0,14	11,99
Декоративні породи	16	23,06±0,70	12,19
інші	13	23,91±0,63	9,09

Найкращі результати на змаганнях продемонстрували собаки породної групи вівчарки – 26,98±0,22 бали, найнижчий середній бал (22,10±0,82) був зафіксований у молосів. Проте різниця між середнім арифметичним бальної оцінки робочих якостей собак порівняльних порід була вірогід-

ною тільки по відношенню до вівчарок $P \geq 0,999$. Так, оцінка робочих якостей вівчарок була вірогідно вищою у порівнянні з показниками роботи молосів $D_M = 4,88$ бали, тер'єрів $D_M = 3,4$ бали, шпіців, шнауцерів і декоративних порід $D_M = 3,92$ бали та інших порід $D_M = 3,07$ бали.

Таблиця 4

Вплив розміру собак на показники робочих якостей за результатами змагань з фрістайлу, бал

Показники	Великі породи		Середні		Маленькі	
	n	M ±m	n	M ±m	n	M ±m
Загальна уява	7	8,64±0,27	3	8,48±0,23	10	8,27±0,18
Рівень складності	7	6,90±0,45	3	7,01±0,63	10	6,60±0,21
Інтерпретація	7	8,29±0,17	3	8,63±0,08	10	8,29±0,17
Загальна оцінка	7	24,06±0,93	3	24,05±0,88	10	22,73±0,55

Аналізуючи працездатність собак залежно від розміру породи, до якої вони належать, ми можемо сказати, що найбільший бал за загальну уяву отримали собаки великих порід 8,64±0,27 бали, а ось за рівень складності та інтерпретацію лідерами стали тварини середнього розміру з результатом 7,01±0,63 та 8,63±0,08 бали відповідно. За підсумком всього випробування з кінологічного фрістайлу, найвищий бал у собак великих порід. Проте різниця між балами собак різних розмірів була невеликою та статистично невірогідною. А тому, підсумовуючи вищевказане робимо висновок, що розмір собаки не впливає на робочі якості з фрістайлу.

Відомо, що різні породи собак створюються для певної роботи і їх екстер'єр повинен сприяти функціональному

призначенню тварини. Тому нами були проведені дослідження впливу показників екстер'єру собак на їх оцінку працездатності у кінологічному фрістайлі. Для цього були взяті основні проміри собак, які виступали на змаганнях, та розраховані індекси тілобудови. Розрахунками індексів під час проведення кінологічних заходів експерти користуються вкрай рідко, проте ці дані більш об'єктивні для аналітичної роботи порівняно до промірів. Для даних розрахунків ми обрали найбільш розповсюджені індекси, а саме: формату, високоногості, обхвату грудей, компактності та костистості. Отримані результати зазначені в таблиця 5.

Можна відмітити, що в середньому досліджені собаки мали трохи розтягнутий формат, мали міцний кістяк та міцний тип конституції.

Оцінка показників екстер'єру собак, які виступали на змаганнях з кінологічного фрістайлу, %

Індекси тілобудови	n	M±m, м/с	Cv, %
Формату	32	104,1±1,65	8,97
Високоногості	32	53,8±0,8	8,08
Обхвату грудей	32	131,2±2,45	10,57
Компактності	32	126,7±2,86	12,79
Костистості	32	22,5±0,59	14,93

Розрахунки взаємозв'язку індексів, що характеризують тілобудову тварин, з окремими показниками робочих якостей собак з кінологічного фрістайлу, наведені в таблиці 6

Таблиця 6

Кореляційний взаємозв'язок між індексами тілобудови та показниками робочих якостей собак, r

№	ПОКАЗНИКИ РОБОЧИХ ЯКОСТЕЙ	Індекси				
		формату	високоногості	обхвату грудей	компактності	костистості
1	Загальна уява	-0,05±0,24	0,40±0,23	-0,30±0,23	-0,24±0,23	-0,24±0,23
2	Рівень складності	-0,03±0,24	0,26±0,23	-0,22±0,23	-0,19±0,23	-0,10±0,24
3	ІНТЕРПРЕТАЦІЯ	0,04±0,24	0,13±0,23	-0,35±0,22	-0,34±0,22	-0,21±0,23
4	ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА	-0,08±0,24	0,39±0,23	-0,07±0,24	-0,11±0,23	-0,21±0,23

Найбільший кореляційний взаємозв'язок спостерігається між індексом високоногості та оцінкою загальної уяви виступу собаки ($r=0,40\pm0,23$). Також значний від'ємний взаємозв'язок був між індексами обхвату грудей і компактності до інтерпретації танцю ($r = -0,35\pm0,22$ та $r = -0,34\pm0,22$ відп.). Отже ми можемо спостерігати тенденцію, що собаки більш високоногі та міцного або сухого типу конституції в рингу виглядають більш ефектно і граціозно, тому це може впливати на суб'єктивну оцінку суддів при оцінці загальної уяви та інтерпретації виступу спортивної пари. Але необхідно відмітити, що всі коефіцієнти кореляції у нашому дослідженні були статистично не вірогідними ($P<0,95$). Таким чином можемо стверджувати, що екстер'єр собаки значно не впливає на його робочі якості у кінологічному фрістайлі та припустити, що основним фактором впливу є кваліфікація роботи інструктора з дресирування та хендлера собаки.

Висновки. Оцінки робочих якостей тварин, які виступають на національних змаганнях з кінологічного фрістайлу є задовільними та статистично вірогідними ($P\geq0,999$), що вказує на підтверджену здатність собак Кінологічної спілки України формувати навички за програмою кінологічного

фрістайлу і НТМ. Найкращі результати на змаганнях демонструють собаки породної групи вівчарки ($26,98\pm0,22$ бали) при статистично вірогідній різниці $P\geq0,999$ порівняно до інших досліджених породних груп.

Проаналізувавши працездатність собак залежно від статі та розміру породи визначили, що статевий диморфізм ($P<0,95$) і розмір собаки не впливають на робочі якості з фрістайлу.

При розрахунку взаємозв'язку індексів тілобудови з окремими показниками робочих якостей собак спостерігається тенденція, що собаки більш високоногі ($r=0,40\pm0,23$) та міцного або сухого типу конституції в рингу виглядають більш ефектно і граціозно, що впливає на суб'єктивну оцінку суддів при оцінці загальної уяви та інтерпретації виступу спортивної пари. Проте коефіцієнти кореляції були статистично не вірогідними ($P<0,95$). Це вказує на те, що екстер'єр собаки значно не впливає на його робочі якості у кінологічному фрістайлі і ми можемо припустити, що основним фактором впливу є кваліфікація роботи інструктора з дресирування та хендлера собаки.

Список використаної літератури:

1. Думбрава А. Осенний бриз. *Питомцы/Pets*. 2018. Вип. 11 (175), С. 45-56.
2. Думбрава А. Танцы с собакой. *Питомцы/Pets*. 2017. Вип. 11 (165), С.37-40.
3. Ильина П. Танцы с собаками. *Если у Вас есть собака*. 2006. Вип. 4, С.23-25
4. Кінологічний фрістайл (танцы с собакой) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://dogtricks.ru/sport/fristajl-tantsy-s-sobakoj> (дата звернення 11.09.2021)
5. Корольок І. Бигль и фрістайл [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.beagle.net.ua/biglioteka/life/freestyle/> (дата звернення 15.09.2021)
6. Крафт (Crufts Dog Show) – всемирная выставка собак с вековой историей [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://kulturologia.ru/blogs/190312/16290/> (дата звернення 15.09.2021).
7. Мельничук Олена Запроси собаку... на танець [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dressirovkasobak.com.ua/kinologicheskij-fristajl/> (дата звернення 11.09.2021)
8. Меркурьева Е. К., Шангин-Березовский Г. Н. Генетика с основами биометрии. М.: Колос, 1983. 400с.
9. Першина А. Кінологічний фрістайл или танцы с собаками [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zoobusiness.kiev.ua/sports-with-dogs/kinologicheskij-fristajl-ili-tantsy-s-sobakami.html?fbclid=IwAR0CPI> (дата звернення 15.09.2021)

10. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников. М.: Колос, 1969. 256 с.
11. [Положення про проведення змагань з кінологічного фрістайлу \(танці з собаками\) в системі Всеукраїнської громадської організації «Кінологічна Спілка України»](http://uku.com.ua/polozheniya/sport/2020/zmagan_fristayl.pdf?usp=sharing) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://uku.com.ua/polozheniya/sport/2020/zmagan_fristayl.pdf?usp=sharing (дата звернення 13.09.2021).
12. Рашель П. Е. Движение собак. Санкт-Петербург, 1994. 52 с.
13. Сусол, Р., Косенко, С., Куїмжи, М., Найдіч, О., Була, Л. Ефективність застосування клікер-дресування для підготовки собак за курсами слухняності. *Аграрний вісник Причорномор'я*. 2021. Вип. 98, С.76.
14. Толбатов Ю.А. Загальна теорія статистики засобами Excel. Навчальний посібник. К.: Четверта хвиля, 2000. 224 с.
15. Трофименко О. Л. Кінологія: підручник для вищих навчальних закладів. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. С. 916 – 920.
16. Трофименко О.Л. Біотехнія собаки: посіб. Для вищ.навч.закл. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2010. 244 с.
17. Шведченко Ангелина Кінологический фрістайл [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zoobusiness.kiev.ua/sports-with-dogs/kinologicheskij-fristajl.html?fbclid=IwAR2zMyLY_apoK-BscqrVzCueeuWDXJFvFDhACbuvSe_VaHPUw6jGxAAPIX4 (дата звернення 10.09.2021).
18. Экстерьер конечностей. Передние конечности [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <https://www.tracer.com.ua/data/dogs/002/5> (дата звернення 15.09.2021)
19. Musical Freestyle - Dancing with Your Dog [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://dogplay.com> (дата звернення 01.09.2021)
20. Sherry Wargo Which Dog? Choosing a dog for competition [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.agilitynet.co.uk/training/whichdog> (дата звернення 01.09.2021).

References:

1. Dumbrava A., 2018. Osennij briz. *Pitomczy`/Pets*, issue 11 (175), pp. 45-56.
2. Dumbrava A., 2017. Tanczy` s sobakoj. *Pitomczy`/Pets*, issue 11 (165), pp. 37-40.
3. Il`ina P., 2006. Tanczy` s sobakami. *Esli u Vas est` sobaka*, issue 4, pp. 23-25
4. Kinologicheskij fristajl (tanczy` s sobakoj). Avialbe at: <<https://dogtricks.ru/sport/fristajl-tantsy-s-sobakoj>> [Accessed 11 September 2021]
5. Korolyuk I. Bigl` i fristajl. Avialbe at: <<http://www.beagle.net.ua/biglioteka/life/freestyle/>> [Accessed 15 September 2021]
6. Kraft (Crufts Dog Show) – vseimnaya vy`stavka sobak s vekovoj istoriej. Avialbe at: <<https://kulturologia.ru/blogs/190312/16290/>> [Accessed 15 September 2021].
7. Mel`nichuk Olena Zaprosi sobaku... na tancz`. Avialbe at: <<http://dressirovkasobak.com.ua/kinologicheskij-fristajl/>> [Accessed 11 September 2021].
8. Merkur`eva E. K., Shangin-Berezovskij G. N., 1983. *Genetika s osnovami biometrii*. М.: Колос.
9. Pershina A. Kinologicheskij fristajl ili tanczy` s sobakami. Avialbe at: <<https://zoobusiness.kiev.ua/sports-with-dogs/kinologicheskij-fristajl-ili-tantsy-s-sobakami.html?fbclid=IwAR0CPI>> [Accessed 15 September 2021].
10. Plokhinskij N. A., 1969. *Rukovodstvo po biometrii dlya zootehnikov*. М.: Колос.
11. Polozhennya pro provedennya zmagani` z ki`nologìchnogo fristajlu (tanczi` z sobakami) v sistemì Vseukrayin`s`koyi gromads`koyi organi`zaczi`yi «Ki`nologìchna Spi`lka Ukrayini» Avialbe at: <http://uku.com.ua/polozheniya/sport/2020/zmagan_fristayl.pdf?usp=sharing> (data zvernennya 13.09.2021).
12. Rashel` P. E., 1994. *Dvizhenie sobak*. Sankt-Peterburg.
13. Susol, R., Kosenko, S., Kuimzhy, M., Naidich, O., Bula, L., 2021. Efektyvnist zastosuvannia kliker-dresyruvannia dlia pidhotovky sobak za kursamy slukhnianosti. *Ahrarnyi visnyk Prychornomoria*, issue 98, pp.76.
14. Tolbatov Yu.A., 2000. *Zahalna teoriia statystyky zasobamy Excel. Navchalnyi posibnyk*. К.: Четверта хвиля.
15. Trofymenko O. L., 2007. *Kinolohiia: pidruchnyk dlia vyshchyykh navchalnykh zakladiv*. Ірпін: ВТФ «Перун».
16. Trofymenko O.L., 2010. *Biotekhniiia sobaky: posib. Dlia vyshch.navch.zakl*. Ірпін: ВТФ «Перун».
17. Shvedchenko Angelina Kinologicheskij fristajl. Avialbe at: <https://zoobusiness.kiev.ua/sports-with-dogs/kinologicheskij-fristajl.html?fbclid=IwAR2zMyLY_apoK-BscqrVzCueeuWDXJFvFDhACbuvSe_VaHPUw6jGxAAPIX4> [Accessed 10 September 2021].
18. E`kster`er konechnostej. Perednie konechnosti. Avialbe at: <<https://www.tracer.com.ua/data/dogs/002/5>> [Accessed 15 September 2021].
19. Musical Freestyle - Dancing with Your Dog. Avialbe at: <<http://dogplay.com>> [Accessed 01 September 2021].
20. Sherry Wargo Which Dog? Choosing a dog for competition. Avialbe at: <<https://www.agilitynet.co.uk/training/whichdog>> [Accessed 01 September 2021].

Bula Liudmyla Valerianivna, PhD of Agricultural Sciences, Sumy National Agrarian University
Svysenko Sofiia Valerivna, graduate student, Sumy National Agrarian University
Pavlenko Yuliya Mykolayivna, PhD of Agricultural Sciences, Docent, Sumy National Agrarian University
Dzhura Oksana Leonidivna, assistant, Odesa State Agrarian University

Influence of breed, gender and exterior indices of dogs on their working quality in canine freestyle

The research examined the reports of the canine freestyle competitions of the All-Ukrainian public organization "Ukrainian Kennel Union" for 2017-2021 and the results of a survey of dog owners from other countries whose national canine organizations are members of the FCI (Latvia, Lithuania, Belarus, Russia), and who agreed to measure their dogs and publish the results of their pair in competitions of various levels. Studies have shown that the best results in competitions show dogs of the sheepdog breed group (26.98 ± 0.22 points) with a statistically significant difference $P \geq 0.999$ compared to other studied breed groups. Given the efficiency of dogs depending on the size of the breed to which they belong, we can note that the highest score for the general imagination of the composition received dogs of large breeds 8.64 ± 0.27 points, but for the level of complexity and interpretation of the leaders were medium-sized animals the result is 7.01 ± 0.63 and 8.63 ± 0.08 points, respectively. According to the results of the entire canine freestyle, the highest score is in dogs of large breeds. However, the difference between the scores of dogs of different sizes was small and statistically unlikely. Analysis of sexual dimorphism in the performance of dogs in this discipline showed that the average score of male on all indicators is slightly higher than the score of female, but the difference was also insignificant and statistically insignificant. Therefore, summarizing the above, we conclude that the sex and size of the dog do not affect the working qualities of the canine freestyle. When calculating the relationship of physique indices with individual indicators of working qualities of dogs, there is a tendency that dogs are taller ($r = 0.40 \pm 0.23$) and strong or dry type of constitution in the ring look more spectacular and graceful, which affects the sub ' effective evaluation of judges in assessing the general imagination and interpretation of the performance of a sports couple. However, the correlation coefficients were not statistically significant ($P < 0.95$). The results of the research indicate that the exterior of the dog does not significantly affect its performance in the canine freestyle and we can assume that the main factor of influence is the qualification of the training instructor and dog's handler.

Key words: cynology, canine freestyle, working qualities, exterior, breed, sex, index, correlation.

Дата надходження до редакції: 08.12.2021 р.